

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології
на тему:

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР У СУЧАСНОМУ
КИТАСМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Студента ІV курсу групи Пкит 05-19
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми
Китайська мова і література та переклад, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.065 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша - китайська
Дзена Владислава Віталійовича
Науковий керівник:
Старший викладач Костанда І.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР	5
1.1 Поняття, сутність та основні типи абрєвіацій у сучасній китайській мові	5
1.2 Місце абрєвіатури в науковому дискурсі.....	12
Висновки до Розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АБРЕВІАТУР У СУЧАСНОМУ КИТАЄМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ	17
2.1 Структурні та функціональні особливості абрєвіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі.....	17
2.2 Семантичні групи абрєвіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі.....	28
Висновки до Розділу 2	33
ВИСНОВКИ	34
АНОТАЦІЯ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сучасному етапі для більшості сучасних мов характерні процеси інтернаціоналізації та глобалізації. Це призводить до появи цілого ряду нових назв предметів і понять, одночасно з підвищенням вимог до мовної економії. Результатом стала поява величезного пласта скороченої лексики.

Цей спосіб словотворення виник порівняно недавно, але вже став одним із найпоширеніших способів утворення нових номінативних одиниць. Абревіатури в даний час поширені в усіх мовах світу, набувши статусу мовної універсалізації. Тому дуже важливою особливістю сучасної китайської мови є її прагнення до скорочення та мовної економії. Це бажання надає абревіатурам важливу роль в китайській мові, оскільки вони відіграють головну роль у скороченні лексичних одиниць.

Збільшення кількості нових абревіатур різного типу пов'язане з тим, що в мові з'являються дуже довгі, важкі для вимови і багатокomпонентні слова і фрази, які носії мови намагаються скорочувати для зручності вживання. Крім того, деякі слова потрібно згадувати настільки часто, що використання їх у повній формі потребує надто багато часу та зусиль. З цих причин китайська мова насичена абревіатурами різних типів і способів утворення.

Абревіатури використовуються практично в усіх сферах суспільного життя: політичній, економічній, науковій, військовій, науково-технічній та ін. Особливої популярності абревіатури набули в науковому дискурсі, оскільки поєднують у собі можливості мовної економії, а також широкий прагматичний потенціал.

Актуальність дослідження безпосередньо пов'язана з екстралінгвістичним фактором – аналізом сучасного китаємовного наукового дискурсу, яка представляє широке поле для досліджень, а також зумовлений недостатньою вивченістю феномену абревіації.

Мета дослідження: дослідити специфіку функціонування абревіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі.

Завдання дослідження:

- розглянути поняття та сутність аббревіації;
- дослідити основні типи аббревіацій у сучасній китайській мові;
- визначити місце аббревіатури в науковому дискурсі;
- дослідити структурні особливості аббревіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі;
- проаналізувати семантичні групи аббревіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі;
- проаналізувати функціональні особливості вживання аббревіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі.

Об’єкт дослідження: аббревіатури у складі сучасного китаємовного наукового дискурсу.

Предмет дослідження: особливості функціонування аббревіатур в китаємовному науковому дискурсі.

Матеріалом дослідження слугують наукові статті китаємовних сайтів. Для точного визначення значень слів та аббревіатур, у цьому дослідженні використані онлайн-словники.

Наукова новизна: уперше виявлено та проаналізовані особливості використання аббревіатур у китаємовному науковому дискурсі.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання результатів роботи в курсах лекцій зі стилістики та лексикології, а також на заняттях з практики усного та писемного мовлення.

Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР

1.1. Поняття, сутність та основні типи абревіацій у сучасній китайській мові

Мова є динамічною структурою, яка постійно змінюється та розвивається протягом усієї історії свого розвитку, активно еволюціонує, збагачуючись новими формами для вираження вже існуючих значень та категорій. Протягом історії кожної мови можна побачити безліч процесів, що пов'язані зі зміною їх фонетичного ладу, граматики і лексики.

Проблематика, пов'язана зі скороченнями, широка та багатопланова. Складність вивчення скорочень посилюється тим, що скорочені лексичні одиниці мають надзвичайно різноманітний характер. У загальному вигляді процес утворення скорочень можна визначити, як заміну стійкого мовного виразу (слова, словосполучення) в усній або письмовій мові на більш короткий вираз із збереженням загального змісту.

Способи словотвору мають різну природу, спираються на різні механізми «вербокреації» та інвентар для їх реалізації. Зокрема, новою лексична одиниця може бути за наступними критеріями:

- за формою та змістом (утворені афіксальним способом або складені слова);
- лише за формою (наприклад, редуковані варіанти слів, скорочення, абревіатури, акроніми);
- лише за змістом (наприклад, нові лексико-семантичні варіанти слів) (Васько, 2016).

У першому випадку йдеться про словотворення – тобто, формування абсолютно нового мовного знака. Натомість, у другому та третьому випадках відбувається словоперетворення, тобто структурна трансформація вже готового слова, або ж його семантична модифікація.

Скорочення, редуція форми слова чи цілого словосполучення, яка веде до утворення нових мовних одиниць, стосується другого з розглянутих варіантів – зміни форми слова, але не його змісту. Механізми скорочення форми слова відіграють провідну роль у формоутворенні редукованих варіантів існуючих у мові слів та фраз.

Слід також зазначити, що в лінгвістиці відзначаються різні підходи до розгляду як аббревіатурного способу словотворення, так і аббревіатурних номінацій, оскільки серед дослідників немає єдності у виявленні основних ознак скорочених одиниць.

Абревіація – це спосіб створення нових слів – неологізмів. Таким чином, цілком очевидно, що при всьому різноманітті визначень даного словотвірного процесу зазвичай враховують, що головною особливістю аббревіатурних номінацій є їх тісний зв'язок з корелятом (Гавриленко, 2011).

Деякі лінгвісти вважають, що аббревіація – найбільш суб'єктивний, найбільш штучний серед всіх словотворчих способів, відомих мови. З цим пов'язані численні особливості аббревіації: проби і помилки при створенні назв, варіативність і okazional'nost', інтенсивність діахронічних змін, схильність регламентації, слабка національна закріпленість і вільна проникність.

При цьому, складові елементи аббревіатур переважно не володіють власним значенням. Вони становлять довільні усічення компонентів вихідного словосполучення, тобто елементи композитної аббревіатури можуть мати власне лексичне значення лише у складі аббревіатури, але не окремо від неї.

У китайській можна виділити кілька видів аббревіації. Найбільш простим є скорочення англomовних повідомлень. У цьому випадку китайські слова як такі не використовуються зовсім, вони замінюються на початковому рівні англomовною лексикою.

Для скорочення може бути взята не лише буква, з якої починається слово, але також і буква, яка фонетично нагадує звучання слова. Нерідко разом з літерами латинського алфавіту використовують і цифри, звучання яких схоже на звучання слів.

Існують аббревіації, змішані з букв латинського алфавіту та ієрогліфів, наприклад: *USB* (USB), *IT 时代*, *T 恤* (футболка). Найчастіше перераховані вище види аббревіацій обумовлені модою, впливом глобального простору або простим бажанням показати свою ерудованість (曾剑平, 2003).

Більше того, позначаються загальні тенденції мови до спрощення та скорочення кількості складів та слів у реченні. У неформальному спілкуванні, в Інтернеті аббревіації використовують для економії часу. Також деякі аббревіації доцільно використовувати для позначення міжнародних організацій та в ситуаціях глобального міжнаціонального спілкування в офіційно-діловому спілкуванні.

Загалом, аббревіації використовуються практично у всіх сферах – повсякденному житті, науці, політиці тощо

Таким чином, можна простежити деякі тенденції в китайських аббревіаціях і китайською мовою. По-перше, на китайську мову помітно високий вплив має англійська мова. По-друге, зростає число буквених слів і слів-гібридів, що складаються з латинських літер та ієрогліфів. По-третє, стрімко розвивається інтернет-лексика. По-четверте, китайська мова, за традиційно довгих оборотів і структур прагне до спрощення, економії простору і часу. Цілком імовірно, що дані впливу з часом лише посилюватимуться.

Термін «аббревіатура» з латинської означає «скорочувати». Аббревіатура є іменником, що складається з усічених сегментів слів, які входять до синонімічного словосполучення, опорний компонент якого може бути цілим, не усіченим словом (Шейко, 2011).

Аббревіатури китайської мови можна розділити на такі типи:

- аббревіатури 简称;
- аббревіатури усіченого типу;
- аббревіатури узагальненого типу;
- аббревіатури з літерами 字母词;
- аббревіатури з цифрами 数字密码.

Кожен тип аббревіації у китайській мові має свої особливості побудови.

Перший тип абрєвіацій, властивий китайській мові, 简称 (перекладається як «*абрєвіатура*») є складноскороченим словом. Вихідне словосполучення семантично ділиться на кілька частин, після цього вибираються один або кілька ієрогліфів, які найбільш точно передають вихідне значення слова. Далі відібрані ієрогліфи поєднуються за граматичними правилами, інші частини пропускаються.

Цей тип скорочень у китайській є найбільш зрозумілим під час перекладу, оскільки зберігає у собі семантичні властивості цілого словосполучення. Це найпоширеніший у мові тип скорочення, який може поділятися кілька способів (Пелеха, 2013).

Якщо вихідне словосполучення є три і більше елемента, то при скороченні беруться перші склади кожної складової. Наприклад, 北京大学 (Пекінський університет) скорочується до 北大. У даному словосполученні слово 北京 (Пекін) скорочуючись до 北 та зберігає своє вихідне значення, так само, 大学 скорочуючись до 大 та залишає у себе значення «*університет*». За цією схемою утворюється досить велика кількість абрєвіатур китайської мови, наприклад, 浙江大学 (університет Чжецзян) скорочується до 浙大.

Другим способом скорочень абрєвіатур 简称 є абрєвіатури, що складаються з кінцевих слів вихідного поєднання, наприклад слово 调号, перекладається як «*позначення тональності*», є скороченням слів 声调 (*тон*) і 符号 (*знак*).

Ще одним поширеним способом утворення скорочень типу 简称 є абрєвіатури, що включають початок та кінець вихідного поєднання слів.

Цей спосіб скорочень застосовується у словосполученні 中国银行 (китайський банк), у якому слово 中国 перекладатися як «*Китай*», а 银行 – «*банк*», скорочений варіант цього словосполучення – 中行.

І останнім способом скорочень типу 简称 є абрєвіатури, що включають кінець першого поєднання слів та початку останнього поєднання слів. Наприклад,

словосполучення 观展 (*відвідувати виставку*) утворено від слів 参观 (*відвідувати*) та 展览 (*виставка*).

Другим типом абрєвіацій у китайській мові є абрєвіатури усіченого типу. У подібних абрєвіатурах скорочуються первинне словосполучення, зберігаючи або початкові елементи, або кінцеві, наприклад, словосполучення 香港中文大學 (*Китайський університет Гонконгу в Шеньчжені*), в якому 香港 перекладається як «Гонконг», 中文 – «китайська мова», а 大學 – «університет», скорочується до 中文大學, втрачаючи один із компонентів вихідного словосполучення (Білозерська, 2010).

Таким чином, зустрічаючи подібну абрєвіатуру, потрібно мати уявлення про об'єкт, назва якого скорочується, щоб не упустити усічену частину словосполучення при перекладі. Іншими прикладами цього скорочення є 神话能源 (*видобуток вугілля та енергетика*), яке скорочується до 能源. Або ж 总参谋部 (*генеральний штаб*) скоротиться до 总参.

Третій тип абрєвіації, властивий китайській мові, є узагальненим типом. Узагальнені скорочення виражають загальну ознаку первинного поєднання слів, наприклад, словосполучення 弟妹 (*молодші брат та сестра*), в якому 第 є вже скороченим словом 弟弟 (*молодший брат*), а 妹 – вже скорочене 妹妹 (*молодша сестра*).

Четвертий тип – це абрєвіатури з листами, зафіксованими або буквами іноземних алфавітів, в основному латиною, або за їх участю. В даний час це новий спосіб формування слів, який розвинувся протягом 20 років. Такі абрєвіатури вільно використовуються як незалежні лексичні одиниці. Це запозичені абрєвіатури слів або фраз англійської та непов'язаних іноземних слів, що входять до китайців у вступі до листа зі ознаками латинського алфавіту, або китайськими словами та фразами, які записуються китайською мовою за допомогою китайського фонетичного алфавіту.

Цей тип абрєвіатури включає кілька підтипів:

1. Позичені аббревіатури з листів. Приклад такої аббревіатури буде NBA – *National Basketball Association* (буквальний переклад: 美国国家篮球协会) «Національна баскетбольна асоціація». Оскільки офіційним джерелам КНР заборонено використовувати іноземні аббревіатури, він використовується лише у розмовному мовленні.

2. Скорочення, включаючи листи та ієрогліфи. Цей тип аббревіатури включає фразу 三, де 三, перекладено як «три», і В позначає англійські слова «*Baby*», «*Beauty*» та «*Beast*», які найчастіше з'являються рекламними персонажами: дитина, гарна дівчина та тварина. Використання принципу 3В (*Baby, Beauty, Beast*) є звичайним явищем у світовій рекламній галузі, і в цьому прикладі аббревіатури лише число 3 перекладається на китайці та записаний ієрогліфами.

3. Транслітерація скорочень з листів китайською мовою. Транслітерація - переклад однієї графічної системи алфавіту в іншу (Корунець, 2021).

Транслітерація не зосереджена на конкретній мові, а на певній графічній системі. Тому транслітерація не зобов'язана обмежуватись засобами будь-якого національного алфавіту, в ньому спеціальні листи та діакритичні ознаки можуть бути хрещені.

Варто зазначити, що кількість літерних слів, які проникли в китайську мову, настільки велика, що в Китаї було опубліковано ряд словників, які пояснюють аббревіатури. Також періодично публікуються різні типи довідників, які містять аббревіатури, що використовуються в інших країнах. Знайти декодування всіх необхідних слів та виразів, які використовуються в Інтернеті (刘涌泉, 2014).

Китайською мовою, як і в будь-якому іншому, є скорочення та вираження сленгу. Але на відміну від усіх інших мов, китайський використовує спеціальний тип скорочень сленгу під назвою цифрова мова – 数字 密码 密码, перекладений як «цифрові коди», які є аббревіатурою з числами.

Поява комбінацій, які включали чисельність, в основному пов'язана з підвищеною популярністю Інтернету та омонімом, характерною для китайської мови.

В китайській мові існує близько 320 різних цифрових абревіатів, наприклад, 667 позначає 遛遛去 (*давайте на прогулянку*), 7456 означає 气死啦 (*розлючує смерть*).

Китайською мовою це відбувається через використання інших ієрогліфів, через оцифровник, а також завдяки латинським листам. Наприклад, букви ZF (政府) позначаються урядом для того, щоб обійти фільтри інтернет-цензури (柴清华, 2013).

Таким чином, поширене використання різних видів скорочень пояснюється необхідністю передавати максимальну кількість формування за одиницю часу, а також уникати заборон цензури та приховувати інформацію від небажаних очей. Таким чином, в китайській мові абревіатура широко поширена, тоді як процес абревіатури сама характеризується як загальними законами, так і конкретними особливостями. Китайською мовою, коли абревіатура фраз, ієрогліфи (склади) виступають основними елементами, тоді як комбінації висвітлюються з урахуванням семантичного значення слів або передаються відповідно до звуку окремих ієрогліфів, оскільки в китайці Одне абревіатура відповідає лише одній початковій комбінації.

1.2. Місце абрєвіатури в науковому дискурсі

Найбільш розвинені мови світу включають до свого лексичного складу такий пласт слів, як терміни. Незважаючи на значну кількість наукових робіт, присвячених термінам і термінології, інтерес до цього предмету дослідження не згасає. Зокрема, і по сьогодні в лінгвістичній науці не затвердилося єдине, загальноприйняте визначення поняття «термін» (Цехмістрова, 2004).

У науковій літературі дуже важко обійтися без скорочень, вони переходять з однієї роботи в іншу, від одного автора до іншого, стають звичними для читачів – спеціалістів у цій галузі. І, врешті, перетворюються у визначення, що здатні конкурувати з початковим багаточленним терміном.

Абрєвіатури та скорочення стали зручним засобом для позначення різноманітних термінів без потреби їх розгорнутого пояснення, причому ми спостерігаємо не лише важливість мовної та часової економії, але й значною мірою творчий аспект, авторський стиль. Особливістю абрєвіації як способу словотворення є те, що вона направлена на утворення значно коротших у порівнянні з вихідними структурами(словосполуками або реченнями) номінацій-синонімів, що дає можливість економити місце в обмежених за обсягом колонках газет та журналів, інтернет-виданнях, телебаченні без зменшення інформативної складової.

Серед причин та передумов виникнення і значного поширення абрєвіації на сучасному етапі розвитку суспільства, поряд з екстралінгвістичними факторами (науково-технічний прогрес, соціальні перетворення, розвиток міжнаціональних культурно-економічних зв'язків), закон економії мовних засобів та мовленнєвих зусиль. Абрєвіація скорочує матеріальну оболонку комунікативних одиниць, збільшуючи швидкість надходження інформації від того, хто її передає до того, хто сприймає (Чередниченко, 2007).

Термін – це словесне позначення поняття, що входить в систему понять певної області професійних знань. Термінологія як сукупність термінів становить частину спеціальної лексики. Термінологія має тривалий шлях свого формування. Цей шлях

починається разом з формуванням конкретної галузі знання або діяльності (Конверський, 2010).

Терміни – складні слова та терміни словосполучення, які є означальними за характером та виражають цілісні поняття, мають різний ступінь смислової розкладності, хоча в будь-якому випадку вони більш стійкі, ніж вільні словосполучення загальноновживаної сучасної китайської мови.

Л. П. Білозерська вважає, що термін відноситься до спеціальної сфери вживання і є найменуванням спеціального поняття (Білозерська, 2010).

Терміни позначають чітко визначені поняття, предмети та явища, зазвичай являючи собою однозначні слова без синонімів, які, при цьому, входять до складу «міжнародної» лексики.

Терміни є основою виключно наукової лексики, а сфера їх вживання обмежується спеціальною та науковою літературою. Терміни поширюються у мові паралельно з поширенням предмета, який вони позначають. Однак від терміна не можна вимагати «національної приналежності», адже незалежно від свого походження, термін завжди є здобутком всього людства, яка користується ним, так само як і предметом, який цей термін позначає, як своєю «законною» власністю (Бондаренко, 2014).

В цілому, більшість визначень сходяться в тому, що термін – це слово (або словосполучення), характерне для певної сфери діяльності, яке служить для позначення спеціального поняття.

М. П. Кочерган вказує, що терміносистема – це сукупність, система термінів у певній галузі наукового або технічного знання, яка обслуговує наукову теорію чи певну наукову концепцію (Кочерган, 2020).

Терміносистеми мов вивчає такий напрямок лінгвістичного дослідження, як термінознавство. Термінознавство – наука, яка вивчає і дозволяє збирати, описувати і представляти терміни, лексичні одиниці, що використовуються у спеціалізованій сфері знань (Крушельницька, 2009).

Головним предметом вивчення термінознавства є термін. В цілому, термінологія як сукупність термінів становить частину спеціальної

лексики мови. Спеціальна лексика – це сукупність лексичних одиниць (насамперед термінів) спеціальних галузей знання, що утворює особливий пласт лексики. Витоки спеціальної лексики йдуть углиб століть, у процесі цілеспрямованої професійної діяльності людини створюються нові ідеї, речі, яких раніше не було, а отже, не було і слів на їх позначення. Оскільки неназваними поняттями оперувати важко, діяльність термінологів супроводжується утворенням нових термінів (Марцин, 2012).

За рівнем охоплення наукових галузей терміни поділяють на загальнонаукові та вузькоспеціалізовані, які, у свою чергу, класифікують відповідно до галузей знань і типів діяльності.

Виокремлюють також так звані міжгалузеві терміни, тобто терміни, які використовуються у кількох споріднених або навіть віддалених галузях (так, економічна наука має термінологію, спільну з іншими соціальними, природничими науками).

Людина підсвідомо прагне обійтися мінімумом зусиль для досягнення цілей, у тому числі і мінімумом інформації. Таким чином зменшення інформації у порівнянні з очікуваною, тобто неочікуване інформативне розвантаження, викликає позитивні емоції і різко збільшує сприйняття повідомлення (Корбутяк, 2010).

У зв'язку з цим терміни необхідно розглядати не окремо, а в контексті. Вважається, що зміст висловлювання формується з комунікативного контексту. Якщо розглядати контекст з лінгвістичної точки зору, він включатиме кілька компонентів:

- глобальний контекст (включає у себе зв'язок конкретної ситуації з усім актом комунікації);
- експліцитний контекст (включає сам вираз разом з усіма словами та жестами, пов'язаними з ним);
- вербальний контекст (включає усно або письмово відтворений текст).

Також за областю охоплення контекст поділяється на:

- макроконтекст (має широку область охоплення і має на увазі контекст у межах від одного речення до цілого твору);

- мікроконтекст (має вузьку область охоплення та має на увазі контекст одного речення або навіть словосполучення);
- синтаксичний (контекст у рамках однієї синтаксичної конструкції);
- лексичний (контекст лексичних одиниць, що оточують розглянуту мовну одиницю).

Таким чином за допомогою мікроконтексту мовна одиниця розглядається у власне лінгвістичному плані. У свою чергу, макроконтекст розглядає мовну одиницю у конкретній ситуації з усіма фоновими знаннями. Для правильного розуміння та перекладу абревіатур завжди необхідно враховувати контекст. Незважаючи на те, що абревіатури прагнуть однозначності, їх значення може змінюватись в залежності від тематики. Також і всередині однієї теми можуть бути кілька ідентичних абревіатур. Слід зазначити, що широкість та різноманітність наукової тематики збільшує потребу у розгляді контексту для кожної абревіатури.

Висновки до розділу 1

Таким чином, серед способів словотворення аббревіація займає особливе місце. Як зазначалося вище, в мові вона виконує компресивну функцію, тобто створює більш короткі, ніж співвідносне словосполучення, номінації. Основні сфери застосування аббревіації – ділове листування, наукова література. Але скорочення – це не стільки економія часу, а більш забарвлені форми вираження вже відомих понять, тобто крім функції економії мовного простору, скорочення виконують також експресивну функцію.

З точки зору сучасної лінгвістики, аббревіація є способом утворення слів від інших слів або словосполучень. Розвиток явища скорочення зумовлений швидким розвитком лінгвістики і модернізацією мови в цілому. Аббревіатури утворюються з початкових букв або звуків слів. Їх прикладом є ініціалізми, що складаються з перших літер слів терміна.

Загалом, саме лексика відображає те, що відбувається в суспільному житті, у розвитку усіх сферах людської діяльності та мислення. Більшість лексичних новоутворень виявляються громіздкими і незручними у використанні. Аббревіація дозволяє надати цим мовним одиницям більш коротку, скомпресовану форму при повному збереженні значення та зекономити час передачі інформації.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АБРЕВІАТУР У СУЧАСНОМУ КИТАЄМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Структурні та функціональні особливості абревіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі

Абревіатури як частина наукової термінології китайської мови поділяються, передусім, на групи відповідно до їх структурних особливостей. Найбільш поширеним типом абревіатур є ініціальні абревіатури

Загалом можна виділити наступні три структурні групи абревіатур:

- ініціальний тип;
- складовий тип;
- складоскладовий тип.

Ініціальний тип включає літерні абревіатури, акроніми, ініціально-складові та ініціально-словесні абревіатури. Під літерними абревіатурами розуміються слова, утворені з перших літер слова або словосполучення, що читається за алфавітною назвою літер.

Ініціально-складові абревіатури є комбінацією абревіатури складового типу та абревіатури ініціального типу.

Абревіатурами складового типу вважаються абревіатури, утворені із застосуванням таких прийомів як апокопа, афереза, синкопа та стягнення. Апокопа – це спосіб скорочення слова шляхом усічення одного чи кількох звуків наприкінці слова.

Афереза – це спосіб скорочення слова шляхом усічення одного або декількох звуків на початку слова. Синкопа – це спосіб скорочення слова шляхом усічення одного або декількох звуків у середині слова. Стягнення (синереза) – це спосіб скорочення слів шляхом з'єднання частин кількох слів.

Абревіатури складового типу включають в себе складно складові абревіатури, зрощення, слова-накладки, слова-вставки і складноскорочені слова. Власне

складноскладові абрєвіатури – це скорочєння, що складаються з двох і бїльше початкових складів вихїдних слїв.

Зрощєння – це скорочєння, якї складаються з двох і бїльше кїнцевих складів вихїдних слїв. Слова накладки – слова, утворєні шляхом поєднання частин двох слїв. При цьому слова повиннї мати фонетично ідєнтичну чи схожу частину у мїсці з'єднання. Слова вставки – слова, утворєні шляхом включєння одного слова у структуру їншого. Складноскорочєні слова – слова, утворєні шляхом об'єднання повного слова з частиною їншого слова.

У науковому дискурсі сучасної китайської мови видрїзняють такї особливостї абрєвіатур:

- стискання;
- опущєння;
- скорочєння із замїщенням;
- узагальнєння.

Стискання.

Суть цього у тому, що слово чи словосполучєння розбивається на компоненти (морфєми, слова чи словосполучєння), потїм частина їх опускається, а що залишилися з'єднуються разом, утворюючи скорочєне слово.

Наприклад, 扫除文盲 – «лїквїдація неписьменности» розбивається на 扫除– «лїквїдація» та 文盲– «неграмотність», потїм морфєми 除 та 文 опускаються, а рєшта 扫 та 盲 поєднуються разом, і виходить абрєвіатура 扫盲– «лїквїдація» (Кравчєнко, 2018).

З погляду фонетики, це скорочєння є складовим, тобто одиниця скорочєння – склад. У цьому способї найвиразнїше проявляються особливостї морфємної контракції китайської мови. Даний вид морфємної контракції зустрїчається в китайській мовї найчастїше їнших і має цїлу низку рїзновидів залежно від положєння морфєм, що опускаються і з'єднуються.

З'єднання морфєм при цьому здїйснюється за рїзними моделями

словоскладання, але частіше за атрибутивною та копулятивною:

1. Поєднання початкових морфем:

– композиційна (копулятивна) модель, наприклад: 德智体 – *«моральне, розумове та фізичне виховання»*;

– атрибутивна модель, наприклад: 立交 – *«обмін (перевезення)»*;

– дієслово-об'єктна модель, наприклад: 反霸 – *«антигегемонізм, боротьба з гегемонією»*.

2. Поєднання початкової морфемі першого слова і кінцевої морфемі другого:

– атрибутивна модель, наприклад: 归国华侨 – 归侨 – *«китайський емігрант»*;

– дієслово-об'єктна модель: 增加產量 – *«збільшити виробництво, збільшити випуск продукції»*.

3. Поєднання початкової морфемі першого слова з початковою і кінцевою морфемами другого слова. Цей тип використовується переважно в скороченнях назв організацій, колективів, об'єднань, наприклад: 人民代表大会 – 人代会 – *«Збори народних представників»*.

4. Поєднання першого слова з початковими морфемами кожного наступного слова, наприклад: 国际乐球火事会 – 国际 ing 联 – *«Міжнародна федерація настільного тенісу»*; 中国作小 – *«Всекитайська спілка письменників»*.

5. Поєднання першого слова з кінцевою морфемою останнього слова, наприклад: 供闸合事社 – 供闸社 – *«постачальницько-збутовий кооператив»*; 临街倾角 – 临界角 – *«критичний (граничний) кут»*.

6. Зв'язок кінцевої морфемі першого слова з початковою морфемою наступного слова, наприклад: 民警 – *«народне ополчення»*; 防治 – *«профілактика»*.

7. Поєднання кінцевих морфем обох слів, наприклад: 华侨之動 – 侨务 – *«справи та проблеми, пов'язані з китайськими іммігрантами»*.

8. Поєднання початкових морфем перших слів із останнім словом, наприклад: 降低噪音系数 - 降噪系数 – «*коефіцієнт зниження шуму*».

9. Поєднання кінцевих морфем перших слів з останнім словом, наприклад: 记录重放磁头 – 录放磁头 – «*магнітна головка запису відтворення*».

10. Модель з нефіксованою позицією морфем, що опускаються, наприклад: 数学、物理、化学 - 数理化 – «*математика, фізика, хімія (природничі науки)*»; 文学、历史、哲学 – 文史哲 – «*література, історія та філософія (гуманітарні науки)*».

11. Модель із зміною порядку прямування морфем, наприклад: 相角调制 - 调相 – *2фазова модуляція*; 热传导系数 - 导热系数 – «*коефіцієнт теплопровідності*».

12. Модель з опущенням цілого слова (зазвичай, другорядної значимості). За цією моделлю утворюються назви організацій, установ, а також науково-технічна термінологія:

– опускається останнє слово, наприклад: 中等专业 학교 – 中专 – «*середній спеціальний навчальний заклад*»;

– опускається перше слово, наприклад: 中国共产当中央军事委员会 - 中央军委 – «*Військова Рада ЦК КПК*».

– опускається слово, що стоїть у середині, наприклад: 抗日军政大学 - 抗大 – «*Військово-політична академія опору Японії*».

– опускається перше слово і стоїть у середині, наприклад: 中华人民共和国第六届全国人民代表大会 - 六届人大 – «*сесія ВСНП 6-го скликання*».

13. Модель із виділенням загального компонента, наприклад: 中医西医 - 中西医结合 – «*китайська та західна медицина*» (Іваницька, 2016).

З наведених вище прикладів видно, що незалежно від того, скільки морфем в

якій позиції опускається, залишаються завжди найбільш значущі, характерні для цього висловлювання, від чого не страждає його сенс (Кравченко, 2016).

Опущення.

При даному способі залишається лише частина, що означає спеціальне ім'я, назву, решта частини або частини опускаються. Опускається, як правило, або кінець, або початок, наприклад: 复旦大学 – 复旦 – «Фуданський університет»; 王府井大街 – 王府井 – «вулиця Ванфуцзін»; 中国人民解放军 – 解放军 – «НВАК» (Бондаренко, 2014).

Скорочення із заміщенням.

За допомогою цього виду утворилися назви місцевостей, країн, міст, а також терміни, що міцно увійшли в мову. Скорочення, отримані цим способом, надзвичайно стабільні та доволіно змінюватися не можуть. Деякі з таких новоутворень не мають безпосереднього морфемного зв'язку зі словом, яке вони заміняють.

При скороченні назви країн слід зазначити два моменти. По-перше, найчастіше зустрічаються скорочення, які з першого слова. Це «перше слово» – фактично є усталеною історичною назвою країни, воно є ключовим у повній назві і як би «заміщає» повну назву. По-друге, скорочення назв країн, регіонів може йти до однієї морфеми, наприклад: 中国 - 中 (або 华) – «Китай», 美国 – 美 – «США» (司加飞, 2009).

В наукових статтях зустрічаються скорочення назв маршрутів, ліній сполучень, наприклад: 成都-昆明 - 成昆线 – «Лінія Ченду-Куньмін», 北京广州 - 北广线 – «Лінія Пекін-Гуанчжоу» (Сергеева, 2013).

При аналізі наукових статей було виявлено наступні скорочення імен:

1. Скорочення за посадою чи іншими характеристиками, наприклад: 毛泽东主席 - 主席 – «Голова (Мао Цзедун)»; 周恩来总理 – 总理 – «Прем'єр (Чжоу Еньлай)» (16).

2. Скорочення прізвища чи імені, наприклад: 周挺杉(16) – «Чжоу Тіншань» - можна називати на прізвище, опустивши ім'я, 老周(16)– «поважний Чжоу», або на ім'я, опустивши прізвище. Скорочення імен за посадою чи прізвищем, крім висловлювання, привносить відтінок поваги чи фамільярності.

Узагальнення.

При даному способі морфемної контракції в досить поширеному виразі виділяється одна загальна частина і перед нею додається числівник, що означає кількість складових частин, що піддаються контракції. Такий спосіб часто зустрічається в сучасній китайській мові та ділиться на кілька підвидів: узагальнення за ключовим словом, узагальнення за змістом, комплексне узагальнення.

В наукових статтях були виявлені наступні види узагальнення:

1. Узагальнення за ключовим словом (загальним для всього виразу). Залежно від позиції ключового слова, цей підвид ділиться на кілька моделей.

Ключове слово займає початкову позицію, наприклад: 讲文明、讲礼貌、讲卫生、讲秩序、讲道德 – 五讲 (17) – «*п'ять заповідей дотримання: дотримуватись культури поведінки, ввічливість, гігієну, порядок та мораль*».

Ключове слово займає кінцеву позицію, наприклад: 农业现代化、工业现代化、科学技术现代化、国防现代化 - 四个现代化 (17) – «*чотири модернізації: модернізація сільського господарства, промисловості, оборони, науки і техніки*».

Ключове слово займає різні позиції, наприклад: 与群众同吃、同住、同劳动、同商量、把政策通到底 – 4 동일通 (17) – «*чотири разом, одного проводити: разом із народними масами харчуватися, жити, трудитися, обговорювати, проводити політичний курс*».

2. Узагальнення за змістом, наприклад: 马、牛、羊、鸡、犬、猪 – 六畜(17) – «*шість свійських тварин: кінь, корова, вівця, курка, собака, свиня*»; 老鼠、苍蝇、蚊

子、臭虫 - 四海(17) – «чотири види шкідників: щури, мухи, комарі, клопи».

3. Комплексне узагальнення.

Скорочення даного типу є узагальнення за змістом і за ключовим словом у комплексі зі стилістичним прийомом (метафорою або гіперболою), наприклад: 王、张、江、姚 – 四害(17) – «Чотири шкідники» - Ван Хунвень, Чжан Чуньцяо, Цзян Цин, Яо Веньюань». У цьому скороченні слово «шкідник» – метафора, образне позначення членів «банди чотирьох».

Наведемо інший приклад: 水、肥、土、种、蜜、保、工、管 – 八字宪法 (17) – «вісім правил агротехніки: зрошення, внесення добрив, поліпшення ґрунту, застосування сортового насіння, загущення сівба, захист рослин, удосконалення сільгоспруд і догляд за посівами». У китайському виразі замість слова «правило» вжито слово «конституція», це також метафора, оскільки ці вісім правил так само важливі для сільського господарства, як і конституція для держави.

До особливих моделей скорочення в науковому дискурсі можна віднести:

– заміна одного компонента синонімічним. Наприклад: 家国家国家国家国家教委 – 中华人民共和国中华人民共和国中华人民共和国中华人民共和国/教育/委员会 (16) – «Комітет з питань освіти Китайської Народної Республіки»;

– розуміння скорочення літер англійського алфавіту. Наприклад: ABC 武器(16)

– *atomic, bacteriological, chemical* (原子, 细菌, 化学) – «азбука зброї - атомна, бактеріологічна, хімічна»; 三三三三 С 政策政策政策政策(16) – «чистий уряд, чиста вулиця, чисте повітря».

Більшість китайських аббревіатур утворено в результаті скорочення іменників і довгих іменників. Досить велика кількість узагальнень (畝语) пояснюється високою інформативністю мови, якою вони володіють. Це відповідає загальній тенденції до економії мовних ресурсів на сучасному етапі розвитку мови. Наявність

порівняно невеликої повної квазіабревіатури, до якої ми також відносимо букви, свідчить про консервативність і стійкість китайської мовної системи до зовнішніх впливів (Селіванова, 2008).

Таким чином, можна зробити наступний висновок:

– по-перше, семантична особливість морфемного скорочення полягає в тому, що в структурі складноскороченого слова зберігаються найважливіші компоненти скорочених слів або словосполучень;

– по-друге, його структурні особливості виявляються в прагненні створити складноскорочені слова за образом і подобою наявних у мові словникових одиниць – абревіатури утворюються за першими трьома моделями синтаксису: атрибутивною, копулятивною та дієслівно-об'єктною;

– по-третє, фонетичні особливості скорочення морфем полягають у тому, що довгі і незвичайні для китайської мови назви держав, науково-технічні терміни скорочуються до дво- або трискладового складу, і при цьому з'являються своєрідні суфікси-класифікатори. Часто отримується; фонетичний фактор проявляється також у тому, що зі скорочених одиниць випадають морфемі, деякі з яких не мають експіраторного наголосу;

– по-четверте, процес скорочення залежить від мовленнєвої ситуації, сфери спілкування та стилю.

Процес виникнення нових слів та абревіатур відбувається незалежно від установок носіїв даної мови, а також незалежно від законодавчих рішень влади. Це не означає, що люди, що говорять, не можуть зовсім впливати на функціонування мови, але це означає, що вони не можуть її повністю «підпорядкувати» і керувати ним. Найсильніший вплив на залучення до мови нових слів має глобалізація. Інтенсивність процесу безпосередньо залежить від швидкості науково-технічного прогресу і не може бути редукована в повному обсязі.

Такий висновок можна зробити на підставі досвіду китайської влади щодо запобігання засміченню лексичного складу давньої мови новомодними лексичними віяннями, коли на рівні закону регулювалися відносини мови та процесу глобалізації.

Особливості утворення деяких аббревіатур продиктовані специфікою китайської мови: аббревіатури складено з опорою на ієрогліфічні елементи.

В наукових статтях можна виділити наступні класи буквених скорочень:

1. Скорочення з однією літерою (ієрогліф та один символ латинського або грецького алфавіту, що займає позицію перед ієрогліфом або після ієрогліфу).
2. Лексичне утворення, у складі якого дві букви.
3. Лексичне утворення, що має у своєму складі три і більше букви.

Третя група скорочень є найбільш уживаною. Щодо використання текстів, які містять аббревіатури та скорочені вирази різного характеру, у китайському сегменті зустрічаються тексти різного рівня складності та типу трансформацій.

Наведемо наступний приклад: «英语翻译课是大学英语专业的主要课程，目的是为了培养学生的口语表达与口语翻译能力，KPM 并从听说读写等多方面来提高大学英语教学质量» (16). «科技的进步与发展，加快了企业的发展步伐，在企业集团化模式下，QW 也对企业财务管理工作提出更高要求，与此同时，也要求企业重新设定财务管理目标，并以此为基础» (16).

Таким чином, в текстах наукового дискурсу замість питомих китайських лексем вживаються як аббревіатури, що створені засобами китайської абетки пін'їнь: KPM (у значенні 肯德基 – *KFC*, QW (у значенні 青蛙 – буквально «жаба»).

Наведемо приклад: «改革开放 40 年以来，中国健康业从无到有，从小到大，从大到强，已经形成了大而全的健康产业链，美年大健康、爱康等已渐成规模，医院的健康管理迅速崛起» (16).

Щодо фонетичного рівня трансформацій, присутні омофони 偶 (у значенні ієрогліфа 我 – «я»), 稀饭 (у значенні ієрогліфа 喜欢 – «подобатися»), 酱紫 (у значенні ієрогліфа 这样子 – «таким чином»).

Наступний уривок тексту, обраного як приклад з китайськомовного наукового сайту, є набагато складнішим, порівняно з проаналізованим, адже контекст останнього, крім питомих абревіатур, створених засобами китайського алфавіту пін'їнь, містить гібридизовані китайсько-англійські новотвори, усічені англійські лексеми, англійські суфікси, вигуки, цифри тощо. Наприклад: «口语交际技巧不仅是小学生语言技能的开端，也有助于他们的学习和社会变革。在传统的语文教学法中，一些教师往往认为学生每天都会说话，通常他们的口语交际能力会提高» (16). «近年来，伴随着我国社会经济的飞速发展，越来越多的新型企业开始涌入市场争占市场份额。这一方面带动了市场经济发展，另一方面也加剧了市场竞争» (16).

Аналізуючи рівень трансформацій цього тексту, доцільно класифікувати всі види девіантів (новотворів), присутніх у ньому, на чотири групи: абревіатури китайського походження, повні або усічені лексеми англійського походження, китайські слова із морфемами англійських лексем, звуконаслідування та цифри, омофони.

Так, наприклад, першу групу презентують китайські питомі абревіатури *ZT* у значенні 猪头 – буквально «голова свині», у значенні 批阅 – «проглядати» (25).

До деякої групи увійшли китайські слова із англійськими суфіксами 上机 – «користуватися комп'ютером» + англійський суфікс «*ing*» (вказує на тривалість дії), 唧唧 弯 弯 + *ing* у значенні «мусолити» (28).

Таким чином, проведене дослідження китайськомовного наукового дискурсу дозволяє стверджувати, що формування нових слів відбувається декількома способами: шляхом запозичення іншомовної лексеми з інших мов, створення нової лексичної одиниці на базі матеріалу китайської мови або на основі абревіації. Пласт лексики, утворений шляхом абревіації, займає чільне місце. Усі скорочення в наукових текстах представлено такими моделями: абревіатури, лексичні скорочення, графічні скорочення, скорочені слова, змішані англо-китайські абревіації, фонетико-лексичні скорочення. Аналіз фактичного матеріалу засвідчує активне використання цифрових комбінацій, акронімів, у складі яких числа набувають нового значення,

що не завжди узгоджується з традиційними уявленнями китайського лінгвокультурного простору.

2.2 Семантичні групи абревіатур у сучасному китаємовному науковому дискурсі

Незважаючи на те, що у текстах наукового характеру використовується спеціальна наукова термінологія, безліч наукових термінів, зокрема й абревіатур, перейшло у мову широкого загалу. Ця риса характерна лише науковій сфері. Це обумовлено тим, що усні та письмові наукові тексти розраховані на масового адресата.

Слід зазначити, що з розвитком міжнародних відносин, лексичний склад наукової термінології постійно поповнюється, зокрема і абревіатурами, за допомогою назв міжнародних та локальних організацій та нових понять. Оскільки лаконічний виклад інформації – одна із основних рис наукових текстів, абревіатура є дуже важливим компонентом наукової терміносистеми.

В китаємовних наукових текстах абревіатури найчастіше використовуються для позначення:

- міжнародних організацій (наприклад: «*United Nations Food and Agricultural Organization*» – *UNFAO*, «*Shanghai Cooperation Organization*» – *SCO*);
- міжнародних програм (наприклад: «*United Nations Environment Program*» – *UNEP*);
- міжнародних форумів (наприклад: «*Asia-Pacific Economic Cooperation*» – *APEC*);
- важливих міжнародних подій (наприклад: «*Conventional Forces in Europe Treaty*» – *CFE Treaty*);
- геополітичних утворень (наприклад: «*The League of Arab States*» – *LAS*);
- військових звань (наприклад: «*Major General*» – *Maj. Gen.*);
- абревіатури геополітичних утворень, наприклад: *EU* («*European Union*»);
- назви державних органів, наприклад: *PNA* («*Palestinian National Authority*»);
- стратегії, які пропонують міжнародні організації та спільноти наприклад: *GCS* («*United Nations Global Counter-Terrorism Strategy*») (刘燕, 2017).

Варто зазначити, що у наукових текстах також часто присутні аббревіатурні назви країн, такі як *UK (United Kingdom)* і *US (United States)* або *USA (United States of America)*, оскільки ці країни беруть активну участь у міжнародних відносинах (陈伯敏, 2004).

Окрім того, в китаємовному науковому дискурсі можна виокремити такі семантичні групи цих лексем:

1. Аббревіатури та скорочення військової термінології. Військова термінологія є одним з основних джерел збагачення аббревіації в сучасній китайській мові. Численні скорочення від назв видів озброєння, військових організацій, посад та звань вже давно стали невід'ємною частиною лексики наукового стилю. Наприклад: *ICBM* – «*intercontinental ballistic missile*» (міжконтинентальна балістична ракета, МБР); *IRBM* – «*intermediate range ballistic missile*» (балістична ракета середньої дальності).

2. Аббревіатури та скорочення від назв державних організацій. Варіативними можна назвати і аббревіатури та скорочення від назв державних організацій, вони використовуються практично у кожній газетній чи журнальній статті на суспільно-наукову тему. Наведемо приклади аббревіатур від назв найвідоміших організацій, наприклад: *AA* – *Automobile Association* (автомобільна асоціація); *AAUN* – «*American Association for the United Nations*» (Американська асоціація сприяння ООН).

3. Аббревіатури від юридичної термінології. У сучасному світі юриспруденція більше не є вузькоспеціальною областю, вона огортає всі сфери повсякденного життя. Що й спричинило широке поширення юридичних термінів у науковому дискурсі. З одного боку, це пов'язано з високим рівнем криміналу та активним висвітленням усіх цих подій у друкованих виданнях. Наприклад, *ECJ* (Європейський суд); *FBI* (Федеральне бюро розслідувань); *LCIA* (Лондонський міжнародний третейський суд).

4. Аббревіатури від науково-технічних термінів. Усі галузі життя нерозривно пов'язані з науково-технічним прогресом. Часто зустрічаються статті, що описують відкриття у різних сферах знань, відкриття нових підприємств, досягнення високих

технологій, унікальні медичні операції, які здійснюються у провідних світових лікувальних центрах, тощо. Наприклад, *e-mail – electronic mail* (електронна пошта); *intercom – intercommunication* (інтерком, система зв'язку).

5. Аббревіатури від слів загальної семантики. Серед усіх лексико-семантичних груп аббревіатур та скорочень, що використовуються у текстах наукового стилю, важливе місце відведено аббревіатурам та скороченням від слів загальної семантики (Кравченко, 2018).

До запозичень входять скорочені слова, серед яких з'явилася особлива група лексичних одиниць, що є незвичайним для китайської мови явищем, при якому запозичується фонетична сторона слова та його графічне вираження. Великий відсоток таких іншомовних вкраплень є аббревіатурами, що записуються латиницею (наприклад, *FAQ – 常见问题*).

Як основні екстралінгвістичні причини їхньої появи можна назвати появу та поширення Інтернету та високий темп розвитку інформаційних технологій.

Лінгвістичні причини використання лексичних одиниць такого типу такі: висока мовна економія, стислість, новизна вираження, збереження високого темпу мовлення, характерного для китайської мови. Китайські ініціальні скорочення виникають в результаті графічного скорочення слів, виразів, що передаються азбукою піньїнь, наприклад: 拼 (*HSK – «рівень знання китайської мови»*), GG (哥哥 – «старший брат»), JG (姐姐 – «старша сестра»), PMP (拍马屁 – «обманювати»), T (踢 – «штовхати, викидати з чату»), MM (美眉 – «красуня, красивий») (寇佳羽, 2019).

Китаєзнавці відзначають, що дані причини природним чином впливають на саму китайську мову і дозволяють не відставати їй від загальних і світових тенденцій розвитку, і, тим самим, запобігаючи ситуації, коли витіснення китайської мови могло статися, наприклад, англійською в самому Китаї. У сучасній мові спостерігається конкуренція форм: семантичних калік та фонетичних запозичень.

Спостереження за мовною практикою показує, що «англоподібні» новоутворення витісняють китайські кальки з них. Під впливом глобалізації влада КНР хоче захистити китайську мову від нововведень, і підкреслити її традиціоналізм. Наслідком активних соціально-культурних та мовних процесів у сучасній китайській мові є фонетичні запозичення з англійської мови, а також запозичення, що містять латинські літери, або повністю написані на латиниці. Усі ці мовні факти є яскравим свідченням соціально-культурної вестернізації сучасного покоління китайців (Марцин, 2012).

Багато вчених вважають, що використання англійських абревіатур виправдано лише тоді, коли немає відповідних аналогів у самій китайській мові. Здебільшого це притаманно науково-технічній сфері. У той самий час можна спробувати знайти цілком адекватне китайське перейменування поширеним абревіатурам. Насправді використання літерних слів викликає дуже багато заперечень. Так, наприклад, ряд фахівців вважають, що спільне вживання китайських слів і літерних запозичень порушує мелодику мови самої китайської мови, і як наслідок емоційне сприйняття висловлювання (Вострецова, 2017).

Неоднозначність вимови, а також велика різниця у формі написання ієрогліфів та літер не дозволяють буквеним словам повністю змішатися з китайськими, являючи собою ще один шар вкраплень у мову, так само, як, наприклад, нотні знаки чи арабські цифри. Використання англійських абревіатур у китайській мові є своєрідною інновацією або засобом економії в мові, але їх вплив власне на китайську мову мінімальний, якщо врахувати все багатство китайської мови.

Звичайно, неможливо уникнути використання англійських абревіатур у спеціальних текстах, коли знайти китайський аналог або важко, або він взагалі відсутній. Але навряд чи є необхідність, щоб усі знали про такі скорочення. Спочатку літерні слова існували в китайській мові у форматі оригінальних запозичень із іноземних (найчастіше англійської) мов. Їхнє поширення почалося з інтернет-простору, де вони сформували мережевий сленг, та термінологічної лексики. До них відносяться такі скорочення, як *PC* (від англійської *Personal*

computer – «персональний комп'ютер»), *DNA* (від англійської *Deoxyribonucleic acid* «дезоксирибонуклеїнова кислота») та ін. (29).

Знання базових літерних понять робило комунікацію простішою і зрозумілішою. Поступово буквені слова проникли й у побутову лексику. Безумовно, потенціалу цієї мови вистачить на те, щоб сформувати новий термін для іменування тих чи інших інноваційних досягнень, але найчастіше подібні лексичні одиниці є доволі громіздкими складними утвореннями.

Таким, зокрема, є поняття 首次公开募股 («первинне публічне розміщення»), що має міжнародний аналог у вигляді аббревіатури IPO (від англійської *Initial Public Offering*). Тому згідно з принципом економії носій мови цілком логічно вибере простий у вимові та написанні іншомовний літерний термін (原新梅, 2005).

Запозичені аббревіатури з літер, наприклад: *National Basketball Association* (літеральний переклад: 美国国家篮球协会) – «Національна баскетбольна асоціація» – NBA. Ця аббревіатура використовується нерегулярно, переважно у розмовній промові, а офіційних телепрограмах забороняється використовувати її. Від частини такі заборони звужують можливості китайської мови трансформуватися в такт часу.

Таким чином, тематика сучасних наукових статей досить різноманітна, звідси висновок, що також різноманітні й ті галузі людської діяльності, у яких виникають та функціонують аббревіатури та скорочення. Це обумовлює розглянуті семантичні групи аббревіатур в китайській мові.

Висновки до розділу 2

Таким чином, можна зробити наступні висновки. Оскільки у більшості аббревіатур існує кілька варіантів розшифровки, значення скорочення необхідно шукати, виходячи з контексту. Однак, у деяких випадках для аббревіатури можуть існувати кілька різних розшифровок в одній тематиці. Це свідчить, що попри прагнення як термінів, і самих аббревіатур до однозначності, насправді скорочення стають дедалі багатозначнішими. Це пов'язано з безперервним утворенням у науковій лексиці багатокомпонентних термінів.

Останнім часом китайська мова активно запозичує або створює свої власні буквені слова. Відтак, окрім скорочень (*GG, MM, KPM, PMP, BT* і т. ін.) можна помітити і креативні лексичні одиниці, утворені за допомогою граматичних форм (наприклад, *down 到, 上机 ing, hold 住*). Проте ця тенденція більш помітна у неформальному спілкуванні, аніж у офіційних публікаціях. На сьогодні приблизно у кожній п'ятій статті можна зустріти буквені слова, проте ця кількість стрімко зростає, якщо мова йде про спеціалізовані рубрики. Найпопулярніші запозичення (*5G, AI, ICU, ECMO, VR* та інші) уже встигли створити цілі кластери стійких словосполучень. Однак слід зазначити, що у більшості випадків у наукових текстах все одно надають перевагу ієрогліфам, а не іншомовним запозиченням.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити наступні висновки. Абревіація у словотворенні китайської мови показала, що китайська нація, як і будь-яка інша, прагне діалогу з іншими країнами світу в економічній, політичній, науковій та культурній сферах. Сьогодні можливість такого діалогу не надається без знання китайської мови, а це, у свою чергу, тягне за собою і проникнення однієї мови в іншу. Наскільки глибоким буде таке проникнення англійських літерних слів у китайську мову і як сильно такого роду запозичення вплинуть власне на саму мову, поки не ясно, але не можна заперечувати той факт, що з кожним днем абревіатури та іншого запозичення з даної мови все міцніше і міцніше укорінюються в китайському.

Абревіатури та скорочення стали зручним засобом для позначення різноманітних термінів без потреби їх розгорнутого пояснення, причому ми спостерігаємо не лише важливість мовної та часової економії, але й значною мірою творчий аспект, авторський стиль.

У науковій літературі дуже важко обійтися без скорочень, вони переходять з однієї роботи в іншу, від одного автора до іншого, стають звичними для читачів – спеціалістів у цій галузі. І, врешті, перетворюються у визначення, що здатні конкурувати з початковим багаточленним терміном.

Китайський синтаксис характеризується номінативним строем, щодо фіксованим порядком слів: визначення завжди передуює визначеному, чим би воно (визначення) не виражалося: від одного слова до цілої речення. Обставини, виражені прислівниками ступеня тощо, ставляться перед дієсловом; так звані «доповнення» (часу, результату) – зазвичай йдуть за дієсловом. Пропозиція може мати форму активної та пасивної конструкції; можливі перестановки слів (у певних межах), які не змінюють їх синтаксичну роль.

Китайська мова має розвинену систему складних речень, що утворюються союзним та безспілковим твором та підпорядкуванням. Китайська мова має розвинену систему службових слів. Основними з яких є: прийменники, частки,

лічильні слова, показники членів речення, нейтралізатори предикативності. У роботі проведено аналіз абрєвіації у китайській мові.

Особливості китайського наукового тексту показали, що велика кількість символів і різного «будівельного» матеріалу – букв, слів, ієрогліфів, елементів транскрипції ставлять у глухий кут навіть найзатятіших науковців: найчастіше китайці самі змушені розбиратися в сенсі нових виразів і знаків, що регулярно виникають на просторах.

Масштаби поповнення лексики китайської мови в ХХІ столітті, багато в чому за рахунок онлайн-спілкування, дозволяють говорити про «неолітичний бум», що має місце. Абрєвіатури китайської мови показали, що яскраві, образні, емоційно забарвлені лексичні одиниці точно описують явища нової китайської дійсності та швидко закріплюються у свідомості носіїв.

Однак поряд з позитивним ефектом, що має надзвичайна креативність на сучасну китайську мову, інформаційні технології надають і певний негативний вплив на мовну систему, особливо на писемність. Внаслідок відсутності парцеляції в китайській лінгвістичній традиції в китайському науковому тексті спостерігається відновлення синтаксично порушеного ланцюжка за допомогою краплеподібної коми, яка використовується для поділу однорідних членів речення.

Більшість китайських абрєвіатур утворено в результаті скорочення іменників і довгих іменників. Досить велика кількість узагальнень (畷语) пояснюється високою інформативністю мови, якою вони володіють. Це відповідає загальній тенденції до економії мовних ресурсів на сучасному етапі розвитку мови.

Звичайно, неможливо уникнути використання англійських абрєвіатур у спеціальних текстах, коли знайти китайський аналог або важко, або він взагалі відсутній.

В наукових статтях можна виділити наступні класи буквених скорочень: скорочення з однією літерою (ієрогліф та один символ латинського або грецького алфавіту, що займає позицію перед ієрогліфом або після ієрогліфу), лексичне

утворення, у складі якого дві букви, лексичне утворення, що має у своєму складі три і більше букви.

Усі скорочення в наукових текстах представлено такими моделями: аббревіатури, лексичні скорочення, графічні скорочення, скорочені слова, змішані англо-китайські аббревіації, фонетико-лексичні скорочення. Аналіз фактичного матеріалу засвідчує активне використання цифрових комбінацій, акронімів, у складі яких числа набувають нового значення, що не завжди узгоджується з традиційними уявленнями китайського лінгвокультурного простору.

Таким чином, китайський науковий дискурс позбавлений оцінного забарвлення і носить лише інформаційний характер. З точки зору співвідношення між суб'єктом і об'єктом китайська мова відноситься до активних мов, проте відмінності між активними та пасивними дієсловами виражаються не морфологічно, а синтаксично.

抽象的

課程題目：“縮略語在現代漢語科學話語中的具體作用”。

研究目的：調查縮略語在現代漢語科學話語中的具體功能。

研究對象：現代漢語科學話語中的縮略語。

研究主題：縮寫詞在中文科學話語中的功能特點。

課程第一章探討了縮略語的概念和本質，考察了現代漢語縮略語的主要類型，確定了縮略語在科學話語中的地位。

課程作業第二章考察了現代漢語科學話語縮略語的結構特徵，分析了現代漢語科學話語縮略語的語義群，以及縮略語在現代漢語科學話語中的功能特徵。分析了講中文的科學話語。

關鍵詞：科學話語，縮略語，漢語科學話語，縮略語的特點。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білозерська, Л. П. (2010). *Термінологія та переклад: навч. посібник для студентів філологічного напрямку підготовки*. Вінниця: Нова Книга.
2. Бондаренко, О. О. (2014). Особливості перекладу аббревіатур, акронімів і скорочень. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. No 1. С. 76–83.
3. Бондаренко, І. П., Комарницька, Т. К. (2014). *Актуальні напрями і проблеми сучасної лінгвістики*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
4. Васько, Р. В., Валігура, О. Р., Козуб, Л. С. (2016). *Сучасні лінгвістичні дослідження*. Тернопіль: Вектор.
5. Вострецова, В. В. (2017). Застосування доместикації та форенізації при перекладі текстів різних типів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Вип. 116. С. 103–106.
6. Гавриленко, А. В. (2011). Мовні реалії та проблеми перекладу. *Філологічні трактати*. No 3. Том 3. С. 12–16.
7. Іваницька, Н. Б. (2016). Сучасні стратегії перекладу наукового тексту. *Наукові записки Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Філологічні науки. С. 54–58.
8. Корунець, І. В. (2021). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)*. Вінниця: «Нова книга».
9. Кочерган, М. П. (2020). *Вступ до мовознавства*. Київ: ВЦ «Академія».
10. Кравченко, О.О. (2018). Функціонування аббревіатур в китайськомовній Інтернет-комунікації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*.
11. Кравченко, О. О. (2016). Семантична трансформація китайських лінгвокультурних констант та порушення норм китайської літературної мови в Інтернет-тестах. *Молодий вчений*. Вип. 8(35). С. 25-32
12. Кравченко, О. О. (2018). Функціонування аббревіатур в китайськомовній інтернет- комунікації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Вип. 1(24). С. 33-45

13. Конверський, А. Є. (2010). *Основи методології та організації наукових досліджень*. Київ: Центр учбової літератури.
14. Корбутяк, В. І. (2010). *Методологія системного підходу та наукових досліджень*: навчальний посібник. Рівне: НУВГП.
15. Крушельницька, О. В. (2009). *Методологія та організація наукових досліджень*: навчальний посібник. Київ: Кондор.
16. Китаємовні наукові статті. Відновлено з: <https://www.1mishu.com/>
17. Китаємовні наукові статті. Відновлено з: <http://www.people.com.cn/>
18. Марцин, В. С. (2012). *Основи наукових досліджень*: навчальний посібник. Львів: Ромус-Поліграф.
19. Палеха, Ю. І. (2013). *Основи науково-дослідної роботи*: навчальний посібник. Київ: Ліра-К.
20. Селіванова, О. О. (2008). Загальні й лінгвістичні методи дослідження. *Лінгвістика: напрями та проблеми*. Полтава: Довкілля-К, С. 48–64.
21. Сергєєва Т. В. (2013). Аббревіатури у системі лексичних скорочень. *Філологічні науки*. Ч. 2, No 6. С. 174–179.
22. Шейко, В. М. (2011). *Організація та методологія дослідницької діяльності*. Київ: Знання.
23. Цехмістрова, Г. С. (2004). *Основи наукових досліджень*. Київ: Видавничий дім «Слово».
24. Чередниченко, О. І. (2007). *Мовознавчі парадигми на зламі століть. Про мову і переклад*. Київ: Либідь.
25. 曾剑平(2003). 汉语缩略语及其翻译[J]. 中国科技翻译,16(2):58-61.
26. 陈伯敏(2004). 当代英汉缩略词语对比与互译刍议[J]. 绍兴文理学院学,24(1):36-40.
27. 字母词词典/刘涌泉编著 – 上海: 辞书出版社, 2001。 С. 266
28. 语言文字网 – "长沙晚报" 周和平: 普通话为什么越 "写" 越难懂. Режим доступу: <http://www.yywzw.com/n2230c164.aspx>

29. 小故事网 - 后网络时代大学生的家书. Access mode :<http://www.xiaogushi.com/diy/renwu/98079.htm>
30. 柴清华 (2013). 浅议汉语中“字母词”的研究[J]. 科技创新导报, 1(4), 246-249.
31. 寇佳羽 (2019). “K 歌”“P 图”类字母词研究[J]. 文教资料. 19(14), 27-28.
32. 刘燕 (2017). 跨文化阐释视角下的汉语新词英译[J]. 长春工程学院学报 (社会科学版), 18(1), 90-93.
33. 刘涌泉 (2014). 谈谈字母词[J]. 语言建设, 10(1), 26-29.
34. 司加飞 (2009). 也谈字母词[J]. 巢湖学院学报, 11(2), 107-110.
35. 原新梅 (2005). 字母词语在不同语体中的分布[J]. 河南社会科学, 13(1), 127-129.